”Ikähän on vain numero” – Neurokirurgi ja terveyskeskuslääkäri Antti Tapaninaho

Sulo Antti Tapaninaho syntyi Pyhäjärvellä 13.8.1941 ja kuoli 83-vuotiaana Kuopiossa 17.5.2025. Käytyään armeijan Antti jäi puolustusvoimiin töihin kantakessuksi. Antti tapasi myös Pyhäjärveltä kotoisin olevan Marjan Pyhäjärven tanssilavalla tangon tahdissa vuonna 1963. Pian he menivät naimisiin ja saivat ensimmäisen lapsensa, Jarin. Antti opiskeli Porin kauppaopistossa itsensä merkonomiksi ja sai työpaikan Helsingistä Suomen selluloosayhdistyksen, Finncellin, kirjanpitäjänä 63-68. Työn ohessa hän opiskeli iltalukiossa ylioppilaaksi valmistuen 66. Heli syntyi 67. Antti päätti lähteä perheensä kanssa Ranskaan opiskelemaan lääketiedettä. Suomi oli allekirjoittanut Ranskan kanssa kulttuurivaihtosopimuksen ja suomalaisille tarjoutui mahdollisuus lähteä opiskelemaan Suomen valtion takaaman opintolainan turvin. Vuonna 1968 Antti lähti perheineen Finncellin selluloosalaivalla Calaisiin, Ranskaan. Sieltä matka jatkui junalla Pariisin Gare de Lyonin kautta Montpellieriin. Antti näki yliopiston ilmoitustaulla mainoksen vuokrattavasta villasta Castelnau-le-Lezista, aivan Montpellierin läheltä. He ihastuivat taloon ja sen puutarhaan. Se oli huonossa kunnossa, mutta vuokra oli halpa. Antti sai saman opintolainan kuin muutkin opiskelemaan lähteneet suomalaiset. Antti kuitenkin joutui elättämään saman suuruisen lainan turvin koko perheensä.

Antin ja Marjan koti Castelnaussa tuli tutuksi monille opiskelukavereille. Pihalla oli hedelmäpuita ja Marja teki aina herkullista ruokaa. Talvet Antti opiskeli ja perusopintojen jälkeen kesälomilla Antti oli Suomessa töissä. Syksyisin Antti haki lisätienestejä työskentelemällä viinitarhoilla. Antti huolehti hyvin perheestään. Kun hän pääsi tenteistä läpi, lapset saivat karkkikaupasta jäätelötuutit.

Opiskelujen loppuvaiheessa Antti innostui neurokirurgiasta. Ennen paluutaan Suomeen hän työskenteli lääkärinä professori Boris Vlahovitchin johtamassa neurokirurgian klinikassa Gui de Chauliac -sairaalassa. Antti oli taitava nuori kirurgi ja Vlahovitch pyysi häntä jäämään Montpellieriin töihin. Antti päätti kuitenkin toisin.

Viimeisen opiskeluvuoden lopputenttien jälkeen Antti matkusti Suomeen. Sitten tulikin ikävä yllätys. Yhtenä pakollisena aineena oli myös hydrologia (vesi- ja kylpyläoppi) ja Antti sai tentistä raja-arvoisen tuloksen, mikä tarkoitti sitä, että hänen piti osallistua vielä suulliseen tenttiin. Kun ilmoitus suullisesta tentistä tuli, soittivat opiskelutoverit hänelle Suomeen. Antti ryhtyi heti valmistelemaan matkaa takaisin Montpellieriin, mutta ei ehtinyt kuitenkaan ajoissa tenttiin. Opiskelukavereiden kanssa oltiin yhteydessä tiedekunnan dekaaniin pyytäen lupaa, että Antti voisi vielä osallistua tenttiin. Vastaus oli tyrmäävä tyyliin: ”Hyvät herrat, onko herra Tapaninaho Montpellierin yliopistoa varten, vai mahdollistaako Montpellierin yliopisto sen, että herra Tapaninahosta tulee lääkäri?” Seuraava hydrologian lopputentti järjestettiin vasta vuoden kuluttua ja Antti laillistettiin lääkäriksi 1977. Antin laillistuminen lääkäriksi siis viivästyi yhdellä vuodella hydrologian tentin takia.

Suomessa Antti toimi kirurgian apulaislääkärinä 76-77, kunnes hän aloitti työt Kuopion yliopistosairaalan nuoressa neurokirurgian klinikassa 78 valmistuen neurokirurgiksi 83. Kolmas lapsi, Antti hänkin, syntyi erikoistumisen ohessa vuonna 1979.

Työ KYKS:ssä oli raskasta. Marjan kertoman mukaan Matti Vapalahti ja Antti tekivät töitä yötä päivää. Eräänä päivänä töihin mennessään Antti hengästyi poikkeavasti. Hän joutui päivystyskuvauksiin ja koronaarisuonten ohitusleikkaukseen. Hän oli ehtinyt saada sydäninfarktin. Antti jouti lopettamaan raskaan neurokirurgin työn yliopistosairaalassa vuonna 1991 ja joutui eläkkeelle 51-vuotiaana. Hän

toipui kuitenkin siinä määrin, että jatkoi tutkimustyötä. Antti väitteli vuonna 1994 lääketieteen ja kirurgian tohtoriksi SAV:n leikkaushoidosta ja leikkauskomplikaatioista. Hän toimi terveydenhuollon palveluista vastaavana johtajana sairaala Lasaretissa 97-07 ja Päihdepalvelusäätiössä 09-11. Päihdelääketieteen erityispätevyyden hän sai 2012.

75-vuotiaana hän palasi juurilleen ja aloitti työn terveyskeskuslääkärinä Pyhäjärven terveyskeskuksessa, jossa hän toimi aina vuoteen 2022 saakka. ”Ikähän on vain numero” vastasi Antti Pyhäjärven Sanomien haastattelussa hänen ollessaan 78-vuotias, kun häneltä oli kysytty, että kuinka hän aloitti uudelleen työnsä terveyskeskuslääkärinä oltuaan sitä ennen jo useita vuosia eläkkeellä. ”Uutta opiskellessaan aivot pysyvät virkeänä”, hän totesi.

Antti oli aktiivinen myös kunnallispolitiikassa. Hän toimi Kuopion kaupunginvaltuutettuna Keskustan edustajana vuosina 01-12. Hän toimi Kuopion Suomi-Ranska seuran puheenjohtajana ja hänellä oli myös monia muita luottamustehtäviä. Hän kirjoitti lukuisia kolumneja ja mielipidekirjoituksia eri sanomalehtiin. Helmikuussa 2024 Antti Tapaninaho otti voimakkaasti kantaa etälääkäriyteen Savon Sanomissa: ”Tulevaisuudensuunnitelmat huolestuttavat, sillä digitalisointia ja etävastaanottoja pyritään lisäämään terveydenhoitokulujen karsimiseksi, mikä etäännyttää palveluiden käyttäjiä terveydenhuoltohenkilöstöstä edelleen”, hän kirjoitti. Vuonna 2024 Antti kirjoitti myös Lapin Kansassa: ”Kun muutama vuosi sitten pääkaupunkialueella otettiin käyttöön yli 800 miljoonaa euroa maksanut Apotti-potilastietojärjestelmä, osoittautui sen käyttö työlääksi”. ”Aika kuluu Apotille, ei potilaalle”. ”Tulee tunne, että hoidan tietokonetta enkä potilasta”. ”Olisi suotavaa aina tavata apua hakeva ihminen, sillä puhelinkontakti antaa vain pinnallisen kuvan tilanteesta. Yleisesti tiedetään, että kehon kieli – ilmeet ja eleet – kertoo enemmän kuin sanat. Puhelimessa soittajan todellista tilannetta on vaikea arvioida.” Edelleen hän kirjoitti: ”Lääkärin tapaaminen on tärkeää kaikissa terveysongelmissa – ei vain hoidon, vaan myös lääkärin antaman potilaan terveystilaa koskevan informaation kannalta. Ilman asiantuntijan antamaa informaatiota potilas etsii tietoa netistä, mikä voi johtaa pahasti hakoteille.”

Antti oli filosofi ja pohtija, arvostettu poliitikko ja aina valmis auttamaan muita. Hän oli erityisen kiinnostunut taiteesta, historiasta ja puutarhan hoidosta. Hän harrasti voimistelua Kuopion Voimistelu-Veikoissa ja osallistui veteraanien SM-kisoihin vielä 80-vuotiaana. Anttia jäivät kaipaamaan Marja, Jari, Heli ja Antti juniori, kuusi lastenlasta, lukuisat ystävät ja kollegat ja ”monttulaiset”
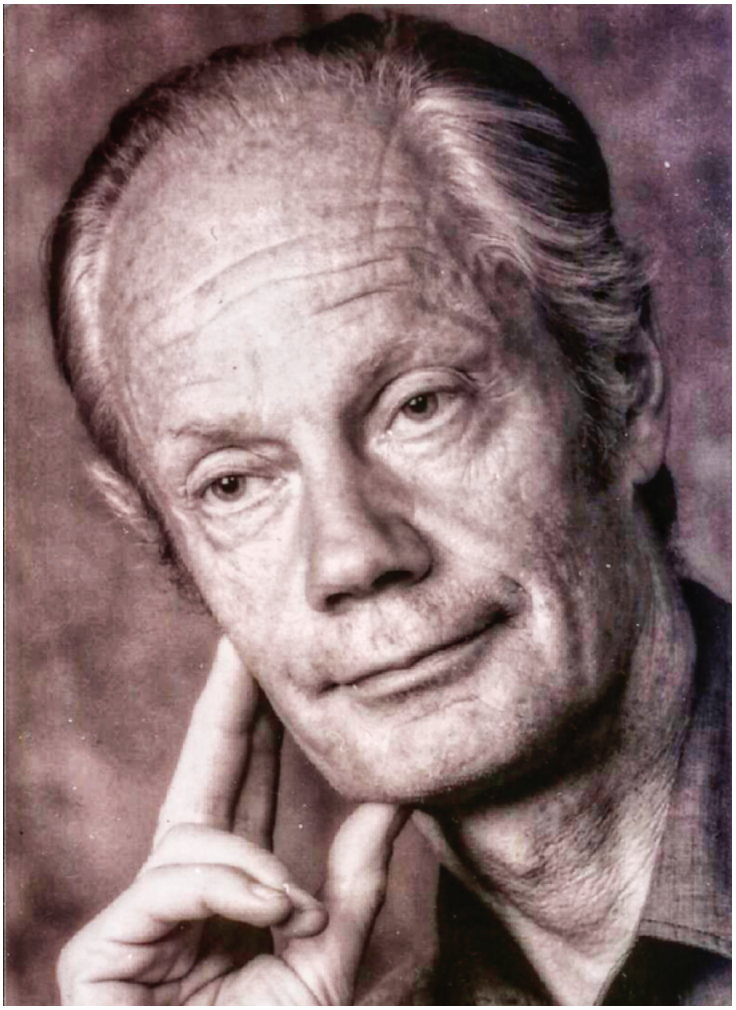
Markku Partinen
Pertti Turunen
Martti Hyvönen